

7.7. SISÄRAKENTEET

7.7.1. Sisäkatot

Kivitalojen alkuperäiset sisäkattopinnot ovat hienorapattua betonia, kuten ovat yleensä nykyisetkin. Puistolan omakotitaloissa alkuperäinen kattoverhous on reunapyörästetty ponttilauta.

Tehdyt korjaukset ja muutokset

Kivitaloissa alakattoja ja koteloiteja on tehty joihinkin tiloihin sähkö- ja putkiremonttien yhteydessä. Ne on yleensä tehty kipsilevystä ja useimmissa tapauksissa onnistuttu tekemään melko huomaamattomiksi. Juurelan ja Runkolan kylpyhuoneiden alakatot on tehty laudasta, mikä on vieras materiaali tässä yhteydessä. Joitakin asuinhuoneiden sisäkattoja on myös paneloitu, usein kosteus- tai muiden pintavaurioiden peittämiseksi. Joskus lisähoukuttimena on ollut mahdollisuus piilottaa uusia sähköasennuksia paneelin taakse.

Puistolan omakotitalojen muutoksia ei ole kartoitettu.

Vauriot

Vesivuodot joko vesikattorakenteissa tai putkistoissa ja märkätilojen rakenteissa ovat aiheuttaneet joitakin kattovaurioita. Maalin hilseilyä ja pinnan halkeilua esiintyy yleisesti, erityisesti porrashuoneissa.

Sisäkattojen korjaustoimet

Alakattoja ei tule tehdä vauriojälkien peittämiseksi, vaan vaurioiden syyt on selvittävää ja eliminoitava, rakenteet kuivattava ja pinta korjattava entiselleen. Sähköremonteissa on yleensä pystytty käyttämään hyväksi vanhoja johtoputkituksia, kaapintaustoja ym. reittejä. Alakattoja on tarvittu ainoastaan eteisissä, asuntokohtaisten ryhmäkeskusten yläpuolella ja pesutiloissa välipohjalaattojen alapuolel-

la olevia viemärien vaakavetoja varten. Jos asuinhuoneissa halutaan uusia sähkönsyöttöpisteitä kattoon, ne on tehtävä pinta-asennuksina, jotka on helppo poistaa. Tällöin voidaan käyttää suoristettavaa metallipintaista, maalattavaa kaapelia sekä hienovaraisempia ns. Y-kiinnikkeitä.

Kattopintojen vaurioiden syy on yleensä kosteusrasitus ja lämpötilan vaihtelu, joka kohdistuu erityisesti porrashuoneisiin. Pintojen uudelleenmaalauksissa on käytetty maaleja, jotka vanhetessaan kutistuvat ja irtoavat allaolevasta hienorakeisesta kalkkauksesta. Myös maalikerrosten liisääntyessä niiden kiinnipysyvyys heikkenee, jolloin joudutaan harkitsemaan vanhojen maalikerrosten poistoa ennen korjauskäsittelyä. Tällöin on suositeltavaa tehdä maalinpoistokokeita ja maalianalyseja, jotta saadaan selville pinnan koostumus ja paras poistotapa.

7.7.2. Sisäseinät

Kivitalojen väliseinät on yleensä muurattu tiilestä paitsi Mäntylässä ja Honkalassa, jossa ne on tehty kevytbetonista. Alkuperäiset sisäseinäpinnot ovat hienorapattua tiiltä tai harkkoa, kuten ovat yleensä nykyisetkin. Pinta on usein huomattavan karkea verrattuna nykyisiin tasoitepintoihin. Tämä on erityispiirre, joka myötävaikuttaa taloille tunnusomaiseen jykävään olemukseen. Keittiöiden allastaustoina sekä wc-tilojen ja kylpyhuoneiden seinissä on käytetty kaakelia. Wc- ja pesutilojen lattioissa on käytetty klinkkeriä. Vanhat kaakelit ovat valkoisia ja ne on asennettu puskuun niin, että väliin jää ohut viivamainen sauma. Vanhoissa laatoituksissa keskikaakelista puuttuu nykyisissä esiintyvä pieni reunapyörästys, jolloin on saatu sileämpi pinta. Reunakaakelissa on sen sijaan reilu pyörästys niin, että lasitus peittää koko reunan, mikä hienous taas nykykaakelista puuttuu. Lattiaklinkkerit ovat olleet kuusikulmaisia, harmaita, keltaisia tai punaisia.

Tehdyt korjaukset ja muutokset

Sisäseiniin on tehty lähinnä pintamuutoksia. Joitakin väliseiniä on purettu ja aukotuksia on muutettu. LVIS-korjauksissa on tehty väliseinämuutoksia, jotta on saatu nykyvaatimukset täyttäviä pesutiloja.

Putkiremonttien yhteydessä on jouduttu purkamaan kosteiden tilojen pinnat ja asentamaan nykyajan vaatimukset täyttävät vedeneristeet. Vanhoja kaakeleita ei ole voitu käyttää senkään vuoksi, että kosteudelta suojattavat pinnat ovat nykyvaatimusten mukaan paljon laajemmat kuin rakentamisaikana.

Korjausohjeet

Monissa taloissa säilynyt seinäpintojen karkeahko rappaus on säilyttämisen arvoinen yksityiskohta. Vanhat pinnat on säilytettävä missä se vain on mahdollista.

Porrashuoneiden maalipinnat ovat kovilla lämpötilan ja kosteuden vaihtelujen sekä mekaanisen kulutuksen takia. Paikkaus- ja maalauskorjauksissa on pyrittävä säilyttämään pintastruktuuri. Rappauspinnan oikean käsittelytavan löytäminen vaatii kokeita. Paikkausten näkyminenkin on parempi vaihtoehto kuin karkean pinnan ylisilottelu. Jos ikkunapielissä tai muissa erityisen alttiissa kohteissa halutaan käyttää pintavahvistekankaita, on ehdottomasti käytettävä ohuita ja sileitä laatuja ja tasoitettava alueet niin, että kankaan struktuuri ei näy. Korjaussuunnittelun yhteydessä on syytä suorittaa väritutkimus alkuperäisen värityksen selvittämiseksi. Se ei välttämättä aina ole sama neutraalin vaalea kuin nykyisin.

Tehtäessä pysyviä huonetilamuutoksia, esim. pesutilakorjausten yhteydessä on yleensä käytetty ja tulee käyttää kiiviaineksisia rakennustarvikkeita: tiiliä, harkkoja tai laattoja. Levyseinän onnto kaikuvoima on ristiriidassa tilojen yleensä jyrkään rakenteen kanssa. Muutosten palauttavuus on kuitenkin pidettävä mielessä. Väliaikaisissa huone-

nejakomuutoksissa levyrakenne puoltaa paikkaansa. Pesutilojen vesieristeitä ja pintoja uusittaessa on syytä säilyttää alkuperäinen yksinkertainen ilme ja käyttää alkuperäisen kaltaisia laattoja. Vanhan kaltaisia lasitettuja suoria suorareunaisia laattoja on markkinoilta vaikea löytää, mutta alkuperäiseen tapaan puskusaumausta voidaan käyttää. Hiuksenohut sauma antaa yhdessä nykyistenkin laattojen kanssa paljon hienostuneemman vaikutelman kuin nykystandardin mukainen 3 mm sauma. Alkuperäisen kaltaisia ja osin jopa värisiä kuusikulmaisia lattiaklinkkerilaattoja saa nykyäänkin. Nekin saumataan puskuun.

7.7.3.Lattiat

Porrashuoneiden lattiat ovat betonia, Mäntylässä ja Honkalamassa hierrettyä, muualla mosaiikkihiottua. Kantolassa ja Rantalassa on parkettilattioita. Muiden asuntojen lattiat on alun perin päällystetty linoleumilla, joka monissa asunnoissa on säilynyt 1950-luvulta saakka. Sunilassa on käytetty vaaleanruskeaa jaspé-kuvioista linoleumia (kahden värin muodostama pitkittäissuuntainen kuvio, jossa tummempi väri muodostaa epäsäännöllisiä raitoja).

Tehdyt korjaukset ja muutokset

Asuntojen lattiapinnoitteita on uusittu kunkin ajan edullisilla ja suosituilla materiaaleilla. Aikaisemmin muovimatto oli vallitseva ratkaisu, nykyään laminaattiparketti on suosiossa. Myös aitoa puuparkettia on käytetty.

Vauriot

Porrashuoneiden betonilattiat ovat äärimmäisen kestäviä mutta niihin voi tulla lohkeamia esim. muuton yhteydessä raskaita esineitä kannettaessa. Linoleum on oikein hoidettuna hyvin pitkäikäinen lattiapinnoite. Sitä on vuosikymmeniä käytetty julkisissa tiloissa, jopa junavaunuissa. Pitkäikäinen altistus vedelle aiheuttaa kuitenkin tummia läikkiä ja saattaa

turmella maton lopullisestikin. Hoitamattomana linoleum haurastuu ja lohkeilee.

Korjausohje

Betonilattioiden mahdolliset lohkeamat on mahdollista paikata betonilla, joskaan mosaiikkipinnoissa paikkaa ei koskaan saa täysin näkymättömäksi.

Asuntojen lattiamateriaalina linoleum puolustaa hyvin paikkaansa edelleen. Se on materiaalina edullinen, helpohoitoinen, kestävä, lämmin kosketukselle ja kaunispin-tainen. Linoleum tehdään puujauheesta, hartsista ja pella-vaöljystä. Kokemukset osoittavat, että yli 50 vuotta vanha, pinttynyt, kellastunut ja laikukas linoleum on voitu kun-nostaa lähes uuden veroiseksi. Vanhat vahakerrokset pois-tetaan ja mattoon imeytynyt lika ja kosteuden aiheuttamat tummumatkin voidaan usein poistaa peruspuhdistusme-netelmällä, joka on kuitenkin paras antaa ammattiliikkeen hoidettavaksi. Menetelmässä käytetään lattianhoitokonetta ja vesi-imuria. Puhdistusaineliuksella poistetaan lika ja avataan maton huokokset, jonka jälkeen siihen ajetaan uut-ta pohjustusainetta. Sen jälkeen levitetään suoja-aine, jon-ka jälkeen pinta on valmis.

Jos vanha linoleum on niin rikkiäinen tai kulunut, et-tei sitä kannata kunnostaa, uusitaan se vastaavalla jaspé-kuvioisella linoleum-matolla. Vaikka Suomessa esillä ole-vissa materiaaliluetteloissa ei aina jaspé-kuvioisia mattoja esitetäkään, löytyy niitä tehtaiden mallistoista. Mm. Intian markkinoilla jaspé-kuvioiset linoleum-matot ovat yleisiä. Vuodat on alun perin asennettu puskuun. Vaikka nykyisin yleisin asennustapa on linoleum-vuotien hitsaaminen yh-teen hitsauslangan avulla (leveä yksivärinen sauma), voi-daan matot hyvin asentaa perinteiseen tapaan puskuun.

Ylläpito

Porrashuoneiden betonipintojen vahaus kuuluu taloyh-tiöiden normaaliin huoltorutiiniin. Vanhat vahakerrokset täytyy ajoittain poistaa uuden vahauksen alta. Linoleumin hoito on yksinkertaista: kosteamoppaus, veden joukossa hitunen valmistajan suosittelemaa hoitoainetta. Linoleu-min hoitoaine on neutraalia. Emäksisiä tai happamia ai-neita ei saa käyttää.

7.7.4. Väli ovet

Väliovet on Sunilassa valmistettu tiheään ladotusta rimas-ta ja vanerista niin, että ne ovat lähes massiivipuiset. Ovet ovat raskaita ja hyvin ääntä eristäviä. Sekä huoneiden että komeroiden ovet ovat samaa rakennetta. Ovet poikkeavat yksityiskohdissaan jonkin verran tosistaan. On käytetty suo-rareunaisia ja huullettuja ovia, joissakin on reunaura, jotkut ovat kokonaan sileitä. Komeronovissa on yleensä tuuletus-raot ylhäällä ja alhaalla. Ovet ovat yleensä alun perin olleet lakattuja. Osa on säilynyt kuultokäsitelyinä, osa on maalattu. Osa ovien alkuperäisistä heloista on säilynyt. Ns. pukinsar-vikahva on yleensä alkuperäinen. Komeronovissa on yleensä avainkäyttöiset lukot. Yläkomeroiden ovissa yleisin salpatyyppi on metallinen jousitettu vipumalli.

Tehdyt korjaukset ja muutokset

Väliovia on poistettu tarpeettomina tai asunomuutosten yhteydessä. LVIS-korjausten yhteydessä on joihinkin taloihin ilmestynyt uusia, tämän päivän standardin mukaisia pahviken-no-ovia.

Vauriot

Yleisin vaurio on maalin tai lakan hilseily. Puuvaurioita esiin-tyy eniten asuntojen ulko-ovissa ilki- tai muun väkivallan seurauksena. Joskus kylpyhuoneen ovi on kieroutunut kos-teuden vaikutuksesta. Heloitusergelmistä yleisimpiä ovat

painikkeen jousen kuolettuminen, kiinnitysten löystyminen ja irtoaminen sekä kaapinovie avainten hukkuminen.

Korjausohje

Jos väliovia poistetaan on ne ehdottomasti säilytettävä ja tallennettava ullakolle, kellariin tai alueen yhteiseen varaspankkiin. Jos tarvitaan uusia ovia, on ensisijaisesti uusiokäytettävä vanhoja. Mahdolliset kokonaan uudet ovet on syytä teettää vanhan rakenteen mukaan. Puukorjaukset tehdään kuten ikkunoissa. Erityisesti kuultokäsitellyissä ovissa on tärkeää käyttää paikkaukseen hyvälaatuista koi-vuvaneria ja sovittaa paikat mahdollisimman hyvin syyku-violtaan ja värisävyltään vanhaan pintaan. Helojen kiristys ja kiinnitys onnistuu kun täyttää väljenneet kiinnitysreitit puulla. Puuttuvia ja rikkiäisiä heloja ja painikkeenjousia ym. voi yrittää vaihtaa toisesta, käytöstä poistetusta, ovesta tai kääntyä vanhoja ja vanhan mallisia heloja myyvien korjausrakentamiskeskusten puoleen. On tärkeää käyttää myös vanhan mallisia ruuveja, yleensä niklattuja linssikantaisia, suorauraisia(ei ristipää) messinkiruuveja. Niitä saa hyvin varustetuista ruuviliikkeistä.

7.7.5. Kiintokalusteet

Komerot on lähes poikkeuksetta tehty muuraamalla ja varustettu huoneovien kaltaisilla mutta kapeammilla ovilla. Usein niissä on ylhäällä ja alhaalla pitkänomainen tuuletusrako. Komeroiden sijoituksessa on kekseliäisyyttä ja tilankäytön tehokkuutta. Makuualkovien yläpuolelle on useasti tehty yläkomerot. Karhussa ja Päivölässä on portaan ala- ja yläpuolelle jäävä tila hyödynnetty rakentamalla portaittain nousevat komerot. Aallon suunnittelemana naulakosta on eri-ikäisissä taloissa eri versiot. Alkuperäiset keittiökalusteet tehtiin rimalevystä ja maalattiin öljymaalilla. Vanhojen keittiökalusteiden ovissa on pyöristetyt huulokset. Tämä luo ovien reunoille pehmeät varjot ja huolitellun yleisilmeen. Esim. Kuuselassa keittiön yläkaapit olivat alaosaltaan ulospäin kal-

tevat siten, että ne syvenivät ylöspäin ja varustetut liukuovilla. Alkuperäiset vetimet olivat puiset.

Tehdyt korjaukset ja muutokset

Komerot ovat pääosin säilyneet. Joitakin komeroryhmiä on purettu tilamuutosten yhteydessä. Myös naulakot ovat pääosin tallella. Alkuperäisiä keittiökalusteita on varsin vähän jäljellä. Erityisesti tämä koskee alakaappeja, jotka ovat luonnollisesti alttiimpia vedelle ja kulutukselle. Keittiö on asunnon teknisin tila joten on luonnollista, että keittiökalusteita on uusittu, paitsi huonon kunnan vuoksi, myös kasvavien ja muuttuvien vaatimusten (ja pitempien ihmisten) takia. Lisäksi keittiökalusteita on jouduttu purkamaan esim. Mäntylässä ja Honkalassa, kun kylpyhuonelaajennukset ovat tunkeutuneet keittokomeroon.

Vauriot

Erityisesti keittiökalusteet ovat alttiina sekä mekaaniselle että veden aiheuttamalle kulutukselle. Seurauksena on mm. maalin hilseilyä, puuosien halkeilua, helojen rikkoutumista ja irtoamista.

Korjausohje

Nykyajan standardikalusteita ei voi verrata vanhoihin materiaalin laadun eikä kokoonpanon suhteen. Massiivisen puulevyn elinikä on moninkertainen ohuesti pinnoitettuun tai maalattuun lastulevyyn verrattuna. Jos alkuperäisiä kalusteita on tallella, kannattaa siis vakavasti harkita, voidaanko näitä säilyttää ja täydentää hyödyntämällä muualta purettuja ja talteen otettuja kalusteita tai kokonaan uusilla osilla. Rimalevyn saatavuus on Suomessa huonontunut, mutta puusepäntyönä alkuperäisten kaltaisten kalusteiden valmistaminen onnistuu hyvin. Tilojen mitoitukset ovat usein sen kaltaiset, että modulimittaisia tehdasvalmisteisia kalusteita on tiloihin hankala istuttaa, siksi mittatilaustyönä teetetyn kalusteet ovat hyvä vaihtoehto.

Yläkaapit kannattaa säilyttää vaikka alakaapit vaihdettai-siinkin. Jos alkuperäiskalusteita joudutaan poistamaan, ne on ehdottomasti säilytettävä ja tallennettava ullakolle, kellarisiin tai alueen yhteiseen varaosapankkiin. Alkuperäisten työtasojen korkeus on matala, vain 80 cm. Nykyään käytetään yleisesti 90 cm:n työtasokorkeutta. Työtason nosto onnistuu joko korotetun sokkelin tai tason alaisen lokerikon asentamisella. Useimmat keittiöt ja keittokomerot ovat kuitenkin ikkunallisia ja ikkunapenkki on usein niin matalalla, että sen kohdalla on pakko tyytyä matalampaan työtasoon. Alkuperäiskaapeissa ei yleensä ole kuivatusritilöitä, ja niiden tarve on taas vähemmän tiskikoneiden myötä.

Kuivatusritilät voidaan kaappeihin tarpeen vaatiessa kuitenkin sovittaa. Tällöin voidaan ritilän alla käyttää valutusallasta, jottei tarvitse poistaa alahyllyjä.

Rikkinäisten ja puuttuvien helojen tilalle voi puretuista vanhoista kaapeista löytyä korvaajat. Alkuperäisen kaltaisia puisia vetimiä voi teettää puusepällä. Vanhoja ja vanhan mallisia heloja myyvät useat helavalmistajat, korjausrakentamiskeksukset, vanhanajan rautakaupat ym. vastaavat liikkeet. Ongelma on useimmiten oikean tuotteen löytäminen valtavista valikoimista.

Pienasunnon säilytysratkaisuja: Karhussa ja Päivölässä on portaan alustila hyödynnetty komeroille. Oikealla uudelleenkäyttöä: puretuista komerovista on rakennettu kaappi eteiseen. Kuvat: RW.

Yllä: Mäntylän ja Honkalan eteisnäkyvä LVIS-peruskorjauksen jälkeen: Eteisen alakattoa tuskin huomaa. Lakatut ovet on kunnostettu. Alkuperäinen vaatenaulakko on säilynyt.. Kuva: RWV.

Yläoikealla: Runkolan ja Juurelan eteisissä on saman naukkomallin uudempi versio. Kuva: RWV..

Oikealla: Mäntylän ja Honkalan alkovia. Kuva: AAM..

Mäntylä ja Honkala. Kuva: AAM, sign. 81-148.

Ylävasemalla yksi Kantolan lukuisista kylpyhuoneista. Kuva:AAM.

Alavasemalla: Karhun ja Päivölän keskikerroksen asunnoissa käsienvesuallas on sijoitettu kylpyhuoneen ulkopuolelle.. Kuva:AAM.

Yläoikealla Runkolan yksiosion keittiö. Kuva: RW.

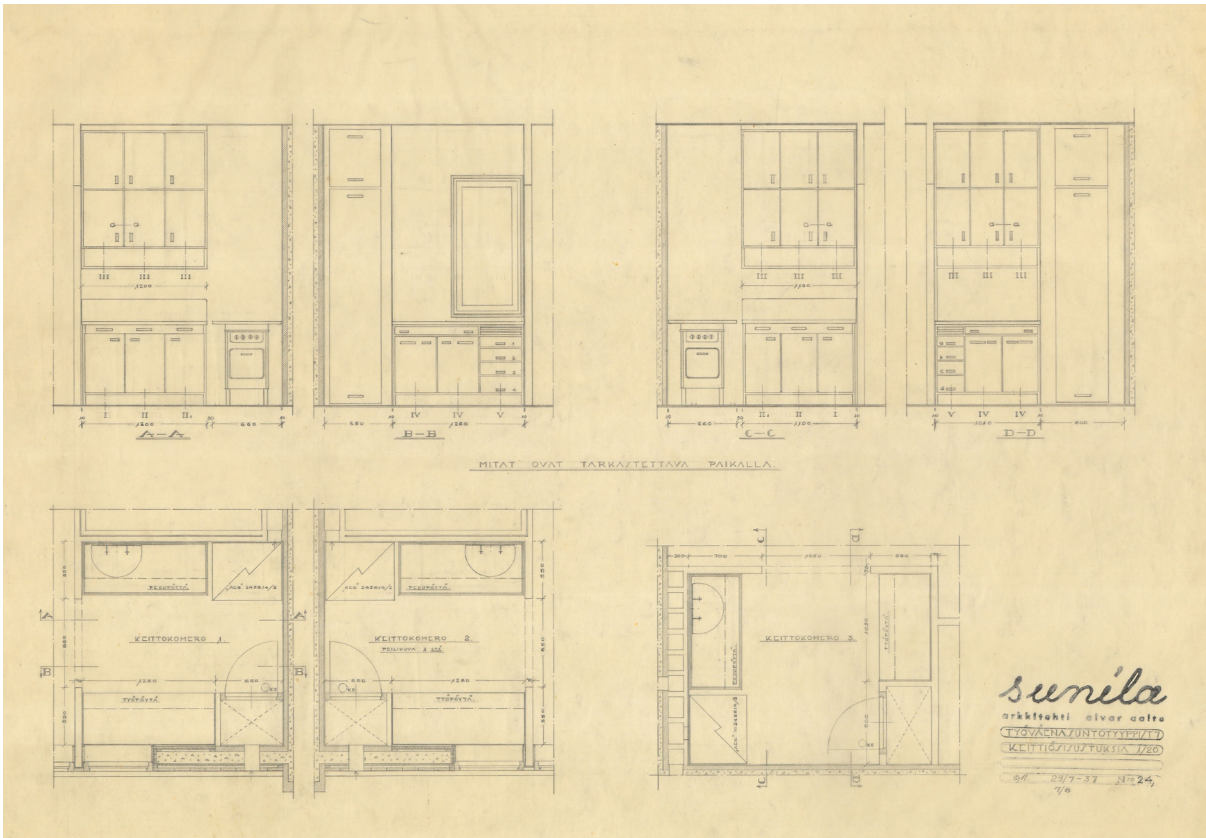
Alaoikealla: Kuuselan kaksion keittiö.. Kuva: RW.

Linoleumin kunnostusvaiheet. Runkola 2005. Kuvat: RW.

Mäntylän ja Honkalan keittiökaloüstepiirustukset. AAM sign. 81-168-169

